

Ἑναρξη τοῦ Συνεδρίου
Παρουσίαση τοῦ σκοποῦ τοῦ Συνεδρίου ὑπό τοῦ
Γενικοῦ Συντονιστοῦ τοῦ Συνεδρίου,
Πρωτοπρ. Σταύρου Κοφινᾶ

Ἡ αποψινή βραδιά και οἱ μέρες που θα περάσουμε μαζί εντός των πλαισίων τοῦ Συνεδρίου μας, ἐδῶ, στο φιλόξενο νησί και στη Μητρόπολη της Ρόδου, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μιας πορείας και ωρίμασης δέκα ἐτῶν. Το 1998, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο δέχθηκε τὴν πρόσκληση να διοργανώσει τὴν Ἑκτη Ἑυρωπαϊκὴ Συνδιάσκεψη για τὴν ποιμαντικὴ διακονία στα νοσοκομεία ἀπὸ εκπροσώπους των Ρωμαιοκαθολικῶν και Προτεστάντικῶν Ἐκκλησιῶν. Μετά ἀπὸ δυο ἐτὴ προετοιμασίας, ἡ Συνδιάσκεψη πραγματοποιήθηκε στὴν Ὁρθόδοξη Ἀκαδημία της Κρήτης και εἶχε ἓνα καθοριστικὸ ἀποτέλεσμα: τὴν ἴδρυση τοῦ «Ἑυρωπαϊκοῦ Δικτύου Ποιμαντικῆς Διακονίας στο Χῶρο της Ὑγείας». Ἡ οἰκουμενικὴ στάση που κράτησε ἡ ἀντιπροσωπεία της Μητέρας Ἐκκλησίας ἀλλὰ και ἡ ξεκάθαρη ομολογία της Πίστεώς μας ἀπέναντι στα διάφορα ρεύματα που υπῆρξαν τότε μεταξύ των χριστιανο-ευρωπαϊῶν ἐταίρων μας, κέρδισε τὴν ἐμπιστοσύνη ὅλων, ὥστε να ἐκλεγεί παμψηφεί ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὡς συντονιστὴς τοῦ Δικτύου, ἀπὸ τότε μέχρι και σήμερα, τρεῖς φορές.

Με τις εὐλογίες τοῦ Παναγιωτάτου μας και Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, μέσα στα δέκα χρόνια συντονισμοῦ τοῦ Ἑυρωπαϊκοῦ Δικτύου, ἔχουμε ἀναπτύξει συνεργασία με πολλοὺς ἐκκλησιαστικούς, κρατικούς, ἐπιστημονικούς και κοινωνικούς φορεῖς που μεριμνοῦν για τὴν φροντίδα τοῦ αρρώστου. Ἐχουμε ἀποκτήσει και ἀρκετὴ πείρα στὴν οργάνωση και διαχείριση ἐνός οργανισμοῦ που ἔχει ἀναγνωρισθεῖ παγκοσμίως για τὴν προσφορά στο διάλογο που σχετίζεται με θέματα ἰατρικῆς περίθαλψης και ποιμαντικῆς φροντίδας.

Αυτὴ ἡ πείρα, μέσα ἀπὸ τὸ διάλογο και τὴ συνεργασία με ἄλλους, τώρα, μᾶς ἐπιβάλλει να δούμε πῶς μπορούμε να

καλλιεργήσουμε το διάλογο μεταξύ μας και να εξετάσουμε πώς μπορούμε να βελτιώσουμε, ως Ορθόδοξοι Χριστιανοί, τη βοήθεια και την πνευματική υποστήριξη που προσφέρουμε σε κάθε άνθρωπο που πάσχει από ψυχικά και σωματικά νοσήματα.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ποιμαντική μέριμνα των ασθενών ήταν σημαντική σ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας της Εκκλησίας μέχρι σήμερα. Όμως, ο σκοπός του συνεδρίου μας, δεν είναι να διαλαλήσουμε το λεγόμενο φιλανθρωπικό έργο της Εκκλησίας σε μια προσπάθεια επιβεβαίωσης, να επιδείξουμε δηλαδή την αξία μας και τη χρησιμότητά μας στο εαυτό μας και στον κόσμο. Τέτοιες προσπάθειες πηγάζουν από την ματαιοδοξία, και, όπως λέει ο Ιερός Χρυσόστομος, «Όπου υπάρχει η αρρώστια της ματαιοδοξίας δεν μπορεί να δοθεί αγάπη γιατί υπάρχει σκληρότητα». Ο σκοπός του συνεδρίου μας δεν είναι να πούμε ότι κάναμε ένα συνέδριο και να μείνουμε εφησυχασμένοι ότι πράξαμε το καθήκον μας. Όλοι ξέρουμε ότι τα συνέδρια σήμερα πλεονάζουν χωρίς ουσιαστικό, πολλές φορές, αποτέλεσμα. Ο σκοπός της συνάξεώς μας είναι να δημιουργηθεί ένα δίκτυο συνεργασίας και αλληλοβοήθειας μεταξύ των τοπικών μας Εκκλησιών στο τομέα της ποιμαντικής της υγείας, που θα συνεχισθεί μετά τον αποχαιρετισμό μας, την Κυριακή. Ένα δίκτυο που θα συμβάλλει στην ανάπτυξη υπηρεσιών υψηλής ποιότητας στον τομέα της ποιμαντικής διακονίας της Εκκλησίας μας σε κάθε ενορία, σε κάθε μητρόπολη, σε κάθε νοσηλευτικό ίδρυμα, με επίκεντρο πάντα, τον πάσχοντα συνάνθρωπο.

Οι ραγδαίες εξελίξεις στην ιατρική επιστήμη αλλά και οι αλλαγές των σημερινών κοινωνικών συνθηκών που διαμορφώνουν το πώς κατανοούμε τον άνθρωπο και τη φροντίδα του σε δύσκολες περιστάσεις, όπως η αρρώστια και ο θάνατος, μάς υποχρεώνουν να βελτιώσουμε την ποιότητα της ποιμαντικής μας μέριμνας. Αυτές οι εξελίξεις αποκαλύπτουν έντονους προβληματισμούς, πολλαπλές δυσκολίες αλλά και αμέτρητες δυνατότητες.

Ο πρώτος προβληματισμός εστιάζεται στην «ταυτότητα» της ποιμαντικής μας διακονίας. Σήμερα, επικρατεί μια σύγχυση σε μας τους Ορθόδοξους σχετικά με τον τρόπο που εκφράζουμε την θεολογική μας σκέψη, πώς αυτή η σκέψη μπορεί να ταυτιστεί ή όχι με το Ορθόδοξο ήθος και πώς τα δύο αυτά εκδηλώνονται στην ποιμαντική πράξη. Το βαθύ ρήγμα μεταξύ θεολογίας και ήθους (θεωρίας και πράξης) έχει περιορίσει το θεολογικό μας λόγο σε ένα σεβαστό λείψανο, σε μια ακαδημαϊκή απασχόληση αποξενωμένη από τη ζωή της ανθρωπότητας και την πραγματική έννοια της εκκλησίας. Έτσι, όποιες προσπάθειες να προσεγγίσουμε τον σύγχρονο άνθρωπο ποιμαντικά, συνήθως, βασίζονται και καταλήγουν σε μια «αγαθοποιό κοινωνιολογία»¹, που αγνοεί τις ουσιαστικές υπαρξιακές αναζητήσεις και οντολογικές διαστάσεις του «έν περιστάσεσιν και θλίψεσιν» πάσχοντα ανθρώπου. Όταν μια τέτοια σύγχυση εντάσσεται στη γενικότερη σύγχυση ιδεών και απόψεων της σημερινής εποχής, η κρίση της ταυτότητάς μας ως Ορθόδοξοι Χριστιανοί μεγαλώνει και, τότε, χάνουμε τη δυνατότητα να προσφέρουμε τη σωτήρια θεραπεία που υπάρχει μέσα από τη ζωή της Θείας Χάριτος και που εκφράζεται μέσα από το χαρμόσυνο μήνυμα της Αναστάσεως και της αιωνιότητας. Έτσι, μέσα σ' αυτή τη σύγχυση, έχουμε χάσει το πραγματικό νόημα των λέξεων «ίαση», «ζωή», «ανθρώπινη αξιοπρέπεια» και τη σημασία που έχει ο πόνος και ο θάνατος για την σωτηρία του ανθρωπίνου γένους. Το χειρότερο απ' όλα είναι ότι, παρόλο που βρισκόμαστε σε μια τέτοια θεολογική σύγχυση, προσπαθούμε να θεραπεύσουμε τον άλλον, σαν αυτό να είναι κάτι που γίνεται εξ ολοκλήρου από εμάς, δημιουργώντας και εισάγοντας στην εκκλησία «πνευματικότητες» που εκλείπουν από κάθε αληθινή εκκλησιαστική έκφραση. Επιπλέον, εφαρμόζουμε ανορθόδοξες ψυχολογικές μεθόδους που δεν είναι επιστημονικά και κλινικά αποδεκτές. Έτσι, καλλιεργούμε μια μεγαλύτερη και βαρύτερη νοσηρότητα που, στο τέλος, παίρνει θανατηφόρες διαστάσεις. Γι' αυτό το λόγο, το πρώτο μέρος του συνεδρίου μας θα ασχοληθεί με τη θεολογική μας ταυτότητα σε σχέση με την

ποιμαντική που ασκούμε, με την ελπίδα ότι, μέσα από την συζήτηση, θα αρχίσουμε να γεφυρώνουμε το χάσμα μεταξύ θεωρίας και πράξεως και να ξεκαθαρίζουμε τη σύγχυση που μάς περιβάλλει.

Ο πρώτος προβληματισμός αγγίζει ένα άλλο προβληματισμό: αυτόν της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των ιερέων που διακονούν τον άρρωστο. Επειδή η θεολογία παραπέμπει σε μια εμπειρική πραγματικότητα και δεν περιορίζεται σε μια θεωρητική οντολογία, χρειάζεται να αναρωτηθούμε πώς γεφυρώνεται η σημερινή θεολογική εκπαίδευση με την πρακτική της άσκηση. Χρειάζεται να εξετάσουμε πώς στηρίζουμε τον κληρικό με τις απαραίτητες εμπειρικές γνώσεις αλλά και με την απαραίτητη πνευματική και ψυχολογική υποστήριξη ώστε να μπορεί να προσφέρει στο δύσκολο χώρο της υγείας. Επιπλέον, χρειάζεται να προβληματισθούμε για το πώς εμείς, ως ποιμένες, στηρίζουμε πνευματικά τους ιατρούς, τους νοσηλευτές, τους κοινωνικούς λειτουργούς και όλους εκείνους που διακονούν σ' αυτόν το χώρο. Πόσο τους βοηθάμε να αναπτύξουν μια ειδικά καλλιεργημένη ευαισθησία ως προς τις ψυχολογικές και πνευματικές ανάγκες των ιδίων και αυτές των ασθενών. Ένα είναι σίγουρο. Αν δεν υπάρχει η κατάλληλη πρακτική εκπαίδευση και επιμόρφωση, αν δεν υπάρχει η απαραίτητη υποστήριξη σε όλους μας που διακονούμε στο χώρο της υγείας, τότε, στο τέλος, θα μείνει ο καθένας μας μόνος του με τη πιθανότητα να λειτουργούμε αυθαίρετα και ανεύθυνα απέναντι σ' αυτόν που περιθάλλουμε και απέναντι στον εαυτό μας. Το αποτέλεσμα θα είναι ότι θα εξαντληθούμε μέσα στη μοναξιά μας, αφήνοντας τον άρρωστο μόνο του, χωρίς ουσιαστική, πνευματικά και ψυχολογικά, συμπαράσταση. Είναι πολύ σημαντικό ότι, ίσως για πρώτη φορά στην ιστορία της σύγχρονης εκκλησίας, αυτοί οι προβληματισμοί που σχετίζονται με την ποιμαντική εκπαίδευση και την πνευματική υποστήριξη και επιμόρφωση των στελεχών θα συζητηθούν εδώ στη Ρόδο από ένα τόσο αντιπροσωπευτικό μέρος του σώματος της εκκλησίας.

Ο τρίτος προβληματισμός που θα μας απασχολήσει σχετίζεται με τον τρόπο που τα μέλη της θεραπευτικής ομάδας συνεργάζονται μεταξύ τους και πώς εντάσσεται ο κληρικός σ' αυτή την ομάδα. Τα θέματα υγείας και περίθαλψης είναι τόσο μεγάλα, περίπλοκα και πολυσύνθετα που δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν αποκλειστικά από έναν μόνο φορέα. Όταν κάποιος τολμά να αναλάβει μια τέτοια ευθύνη, αγνοεί την καθολική διάσταση της ανθρώπινης ύπαρξης και, ουσιαστικά, θεοποιηθεί τον εαυτό του, είτε αυτός λέγεται κράτος, ή ιατρική επιστήμη, είτε κλήρος ή θρησκεία. Αν θέλουμε να είμαστε πραγματικοί θεραπευτές, δεν μπορούμε να μείνουμε κλεισμένοι σε ένα επαγγελματικό ή επιστημονικό ghetto. Χρειάζεται ο καθένας μας να υπερβεί τον εαυτό του.

Σήμερα, είναι ξεκάθαρο πως η ουσιαστική θεραπεία επιτυγχάνει μόνο αν δούμε τον άρρωστο ως ολότητα, μέσα από μια ομαδική πολύ-επιστημονική προσπάθεια. Μια τέτοια προσπάθεια απαιτεί από τον καθένα μας, από τον ιατρό μέχρι και τον ίδιο τον άρρωστο, να αναγνωρίσει τις δυνατότητες -τα χαρίσματα - του άλλου. Αυτό, όμως, μπορεί να γίνει εφόσον υπάρχει ταπείνωση. Ταπείνωση δεν σημαίνει να είμαστε αδύναμοι και ανήμποροι αλλά απαιτεί να αναγνωρίζουμε τα θαύματα του Θεού και τα χαρίσματα του καθενός. Απαιτεί από τον καθένα μας να αναλάβει την ευθύνη να καλλιεργήσει τις δικές του δυνατότητες με απόλυτη αρμονία και αγάπη. Έτσι, η θεραπεία και η ίαση βρίσκονται μέσα από την αγάπη, την ενότητα και την καθολικότητα. Χωρίς αυτή την ενότητα και καθολικότητα, δεν μπορεί να ενεργήσει το Άγιο Πνεύμα, που είναι ο ουσιαστικός φορέας της θεραπείας, της ίασης και της σωτηρίας και λυτρωτικής αγάπης.

Η σύγκληση του πρώτου διεθνούς συνεδρίου για την Ποιμαντική Διακονία του Οικουμενικού Πατριαρχείου στο Χώρο της Υγείας από τον Πατέρα μας και Οικουμενικό μας Πατριάρχη εκφράζει το βαθύ του πιστεύω, την πεποίθησή του για ενότητα, συνεργασία και διάλογο. Ως καλός ποιμένας, βιώνει με κάθε τρόπο ό τι στην Εκκλησία, *«είτε πάσχει ἕν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, είτε δοξάζεται ἕν μέλος,*

συγχαίρει πάντα τὰ μέλη». Ευελπιστούμε πως, στο τέλος του συνεδρίου δεν θα έχουμε αναπτύξει μια «αγαθοποιό κοινωνιολογία», αλλά θα έχουμε ανακαλύψει αποτελεσματικούς τρόπους να ενώσουμε τις προσπάθειές μας, μέσα από τη συνεργασία και το διάλογο, ώστε να επιβεβαιώσουμε έμπρακτα στον κάθε άνθρωπο τα λόγια του Επουράνιου Πατέρα μας, ότι: «μετ' αὐτοῦ εἶμι ἐν θλίψει, ἐξελοῦμαι αὐτόν καὶ δοξάσω αὐτόν» (Ψαλ. 90:15).

¹ Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος Μελίτωνος Χατζῆ, σ.395